

Statsminister Gro Harlem Brundtland:
Tale til kronprins Haakon
på myndighetsdagen 20. juli 1991,
under Regjeringens middag på Akershus Slott

Deres Majesteter,
Deres Kongelige Høyheter,
kjære kronprins Haakon!

Året 1991 vil vi huske lenge. Det er store sprang mellom de tre bitene av norgeshistorien vi har opplevet fra årsskiftet til nå. En vinterdag bøyet du hodet ved farfars bære. En sommerdag fulgte du far og mor på glad signingsferd. En ny sommerdag er du festens midtpunkt, som myndig ungdom - som myndig arving til Norges trone.

Hvor myndig en 18-åring kjenner seg, vet bare han selv. Du er uansett tre år tidligere ute enn far og farfar var. De ble først myndige som 21-åringer, fordi din oldefar Kong Haakon mente det var riktig å heve Kongens myndighetsalder fra 18 til 21 år, slik den var for annen ungdom. Samtidig er du tre år senere ute enn kongsemmene var i middelalderen. De ble myndige som 15-åringer. I årene mellom har både 18 og 20 års alder markert unge menns overgang til myndig stand. Kvinner forble lenge umyndige hele sitt liv, i hvert fall i lovens forstand.

Det er ingen enkel oppgave å være født til konge i et moderne demokrati. En tronarving vil alltid stå i et eget lys og på en spesiell måte være gjenstand for folkets blikk. Når tronarvingen blir myndig, forsterkes dette.

Regjeringen har i anledning dagen hatt gleden av å overrekke deg Grunnloven og de to sentrale lærebøker i norsk statsforfatning.

I middelalderen holdt man seg overalt i Europa med lærebøker i

kunsten å bli konge. Vår egen heter som kjent "Kongespeilet". Den er antagelig skrevet i 1250-årene, sannsynligvis til bruk for kongesønnene som ble voksne i det århundret, Håkon Unge og Magnus. Som så ofte i middelalderens lærebøker er stoffet formet som en samtale, ikke mellom lærer og elev, men mellom far og sønn. Faren svarer, og sønnen spør - overraskende nok, vil vel noen si i dag. Så er det da også lenge siden, og det meste av lærdommen er neppe til praktisk bruk lenger, hverken for Håkon eller Magnus eller Haakon Magnus.

Men grunntankene i de gamles visdom er gjort av holdbart materiale: Tre ting bør mannen akte vel på, sier faren, moralsk fremferd, høviskheter og forstand, som er forutsetningen for de to andre dyder. Forstanden er som et tre med mange grener, og de beste er rettferdighet, måtehold og ydmykhet.

Tidene forandrer seg. De utfordringer som kong Haakon VII og Olav V sto overfor, var annerledes enn dem vi møter i dag. Men noe er felles gjennom tidene. Kanskje var det ikke tilfeldig at det derfor var til Kongespeilets tid Henrik Ibsen vendte seg da han skulle illustrere kongstanken: å føre et gjenstridig Norge fra å være et rike til å bli et folk. I vår gamle historie var det ikke alltid like enkelt å vinne sin myndighet som kongsarving. I "Kongsemnerne" må Inga bære jernbyrd. Og for å bli godtatt burde man helst være best i den vanskelige kunst å gå utenbords på årene - kanskje datidens variant av å mestre et seilbrett?

Nå er myndighet i én forstand av ordet ikke noe man vinner, men noe alder gir. Med de rettigheter og plikter det medfører. Ordet myndighet forteller imidlertid også om noe man ikke kan få av noe eller noen, men bare langsomt kan tilegne seg.

Vi har opplevd dette her i landet, sett tre konger på rad stå fram og samle riket. De har møtt oss på en måte som har vunnet respekt - og kjærlighet. Sist så vi dette under signingsferden, der kongefamilien møtte - og ble mottatt av - et

samlet folk.

For en kronprins markerer myndighetsdagen at han kan ta sete i statsrådet ved sin fars side og fungere som regent i Kongens fravær. Her ligger en stor forskjell mellom Norges kronprins i dag og dem Kongespeilet var rettet til. Vårt demokratiske styresett gir monarken en annen rolle. Samtidig har han stor betydning som nasjonens samlende symbol. Vi føler oss alle sikre på at kronprins Haakon vil fylle denne oppgaven på en verdig og klok måte.

Kjære kronprins Haakon!

Du utstråler i dag på din 18-årsdag en naturlig trygghet. Det er en god grunnvoll å bygge videre på. Du ser nok at dette er en gave først og fremst fra dine foreldre og besteforeldre. Du har hatt et trygt og godt hjem og en besteforeldregenerasjon som har støttet og fulgt deg på nært hold. Du er velsignet med en stor familie. Familie- og slektsbånd er en ressurs. Ta vare på dem! Vi sender en spesiell hilsen til din mormor, som er forhindret fra å være sammen med oss i aften, men som følger oss i tankene.

Det skulle bli slik at din myndighetsdag feires i en ny epoke i vår historie. Vi har alle gjennomlevet en følelsesmessig sterk tid siden Olav V gikk bort i vinter. Vi har fått en ny konge med en dronning ved sin side. Begivenhetene i dette året har påny understreket at kongefamilien har en stor plass i våre hjerter.

På Regjeringens vegne vil jeg gratulere deg med myndighetsdagen, og overbringe deg og hele den kongelige familie våre varmeste hilsener. Vi ønsker deg alt godt i årene som kommer. Alle ønsker vi hverandre til lykke med en ny milepæl i kongehusets og Norges historie.